

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 5 oktober 2006
Ons kenmerk 35/CW/2006010157
Behandeld door mevrouw J.Y.M. Habets (0592) 36 59 24
Onderwerp: Jaarverslag Noordelijk Archeologisch Depot

Geachte voorzitter/leden,

Zoals u toegezegd in onze brief van 12 juli 2006, kenmerk 27/5.3/2006007419, doen wij u hierbij toekomen een exemplaar van het door ons goedgekeurde Jaarverslag 2005 van het Noordelijk Archeologisch Depot.

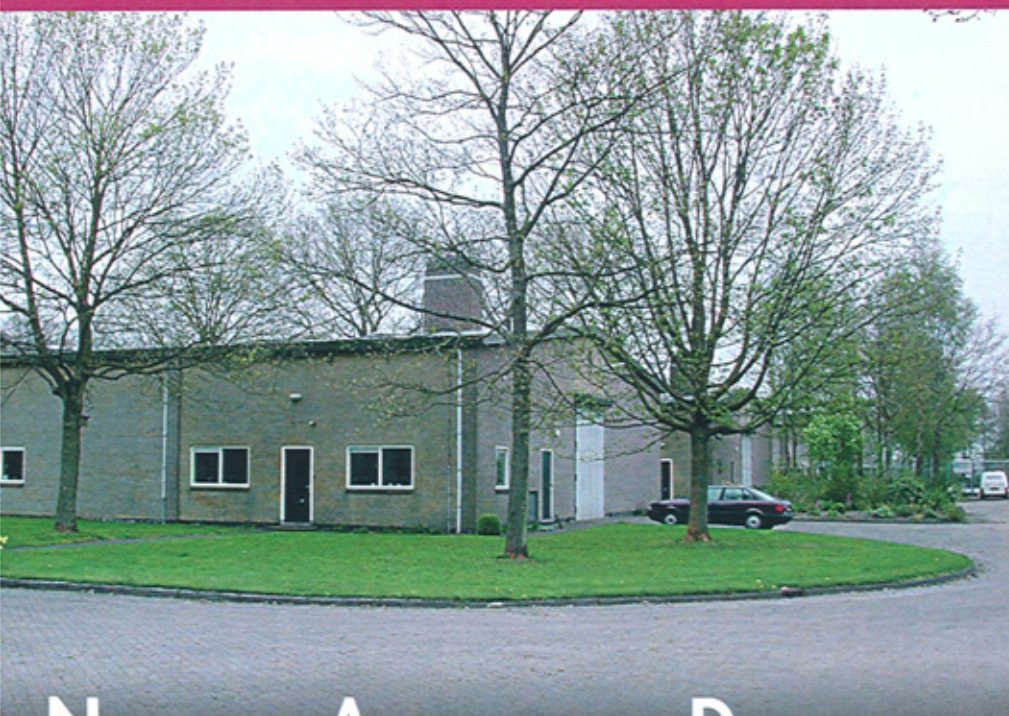
Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
ga.coll.

NOORDELIJK ARCHEOLOGISCH DEPOT NUIS

JAARVERSLAG 2005

_____ Jaarverslag Noordelijk Archeologisch Depot Nuis 2005

Inhoud

Jaarverslag Noordelijk Archeologisch Depot Nuis 2005	1
Inleiding	3
Organisatie	3
Gebouwen	3
Personeel	4
Project <i>Nuis in de Benen</i> 2002-05	5
Registratie en digitale ontsluiting	5
Depotbeheer, -inrichting en -aanpassing	6
Informatie- en expertisecentrum	8
Uitleenfunctie	9
Bezoek	10
Relaties met andere erfgoedinstellingen en andere contacten	11
Samenvatting	11
Bijlagen	13
Gebruikte afkortingen	14
Financieel overzicht	14
Toelichting	15

Inleiding

Het Noordelijk Archeologisch Depot (NAD) in Nuis kent 2 kerntaken. De eerste is evident: het zorgvuldig opslaan en beheren van archeologische bodemvondsten uit de 3 noordelijke provincies. De tweede taak van het depot geeft zin aan dit opbergen: het toegankelijk maken van de vondsten (bijvoorbeeld in de vorm van bruiklenen) en vondstgegevens voor derden, zoals universiteiten, andere archieven, musea, particulieren en commerciële bedrijven.

Het jaar 2005 vormde voor het NAD een overgang naar grotere duurzaamheid. De projectmatige aanpak van de laatste jaren (*Nuis in de benen*) naderde z'n einde en er werd een begin gemaakt met een meer juridische en financieel onderbouwde bestuurlijke aanpak.

Om met dit laatste te beginnen: het depot dankt zijn ontstaan, in de jaren negentig, aan mondelinge afspraken tussen de provincies onderling en met de provinciale musea. Achteraf beschouwd was het beter geweest dat sommige zaken toen wat formeler waren aangepakt. Ten tijde van de opening zagen sommige partijen het depot vooral als opslag van wat men zelf niet nodig had. Een toenmalige museumdirecteur suggereerde zelfs de sleutel weg te gooien; een grapje met een serieuze onderton. Voor de provincies gold dat ze destijds niet konden voorzien dat het depot een steeds actievare rol zou gaan spelen en dat die rol blijvende kosten met zich mee zou brengen. In 2006 wordt een interprovinciale overeenkomst gesloten, bedoeld om Nuis een fundament voor de toekomst mee te geven.

Tot slot: de indeling van dit verslag wijkt iets af van voorgaande jaren. De kopjes zijn wat meer gekoppeld aan de feitelijke doelstellingen.

Organisatie

Het NAD, gelegen in Nuis (gemeente Marum, provincie Groningen) vormt sinds 1997 de archeologische opslag van de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen. Het formele eigendom van het depot berust bij Drenthe. Het beheer is bij deze provincie in handen van de Productgroep Cultuur en Welzijn.

Het NAD werd de afgelopen jaren aangestuurd door een "dagelijks bestuur", dat overigens om de 6 tot 7 weken bijeenkwam. Hierin hadden zitting: de 3 provinciaal archeologen, te weten G.J. de Langen (Fryslân), H.A. Groenendijk (Groningen) en W.A.B. van der Sanden (werkzaam bij de koepelorganisatie Drents Plateau), de beleidsmedewerkers mevrouw J. Y.M. Habets (provincie Drenthe) en R.M.B. Veenstra (provincie Groningen) en ten slotte de archeoloog-beheerder, E. Taayke. Het in de Inleiding genoemde streven naar een verduurzaamde onderbouwing heeft tegen het einde van het jaar geleid tot het ontstaan van een aparte ambtelijke projectgroep, gevormd door de betrokken beleidsmedewerkers van de 3 provincies. In 2006 heeft de archeoloog-beheerder zich bij deze projectgroep aangesloten.

Gebouwen

Het depot bestaat uit 2 loodsen, met een bruto oppervlak van 1.000 m² elk. In de eerste loods is een kantoorgedeelte ingebouwd. In het verleden huurden de 3 provinciale musea (te Assen, Groningen en Leeuwarden) en het Groninger Instituut voor Archeologie (GIA, Rijksuniversiteit Groningen) ieder

een deel van de ruimte. Inmiddels wordt het depot voornamelijk bekostigd uit vaste bijdragen van de 3 provincies.

Onderhoud aan de gebouwen bleef beperkt tot een nieuwe voordeur en herstel (vochtwering) van enkele loodsdeuren. In de klimaatkamer voor houten en benen voorwerpen werden enkele stellingen bijgeplaatst. Andere aanpassingen van het depot wachten op de afvoer van niet-archeologische materiaal (zie Inrichting).

Een punt van aandacht betreft de derde loods, aan de noordzijde, nu in gebruik bij een waterleidingbedrijf. De 3 loodsen delen niet alleen het terrein maar ook - en helaas niet probleemloos - de energietoevoer. Vroeger hoorden ze namelijk bij elkaar. In 2006 vertrekt het waterleidingbedrijf. In de onderzoeksopdracht naar de meest wenselijke depotorganisatie zal ook worden gekeken of aankoop van deze derde loods opportuin is.

Personeel

In januari 2005 nam Cees Klop, die de loodsen vele jaren heeft beheerd, afscheid van het NAD

Half januari nam huismeester C. Klomp - 65 jaar geworden - afscheid. Hij heeft de gebouwen en aanvankelijk ook hun inhoud meer dan 35 jaar onder zijn hoede gehad, eerst lange tijd onder het Ministerie van Volksgezondheid, daarna onder het departement van WVC en ten slotte onder de 3 noordelijke provincies. In deze laatste jaren heeft hij zich als een toegewijde werker laten kennen en bovendien als een aangename collega. Eerder was al besloten hem niet te laten opvolgen. Zijn taken zijn voor een deel uitbesteed. Het groen wordt nu onderhouden door Novatec en het schoonmaakwerk wordt verricht door de Firma Argo; wat overblijft (begeleiding in- en uitgaande bewegingen, onderhoudswerk, heftrucks, verwarming) is overgenomen door de beheerder.

Het team bestond voor het overige uit dezelfde krachten als in 2004. De data-invoerders M. Rooke, mevrouw D. de Roller-Baykal en mevrouw A. Stoker gingen vanwege opheffing van de aan Monumentenzorg gelieerde Victor de Stuersstichting te Zeist over naar het op archeologie gerichte Detacheringsbureau Vriens (Moergestel). Een half jaar lang werd het depot opgevolgd door archeologiestudent H. Veenstra; hij maakte foto's van de Groninger collectie en van een aantal vondsten in het Drents Museum. In de loop van 2005 kwam de archeoloog-beheerder in vaste dienst bij de provincie Drenthe. Dit gold ook mevrouw T.B. Volkers, in de nieuwe functie van plaatsvervangend beheerder. Het einde van haar aanvankelijk geplande tijdelijke dienstverband, in 2008, valt vrijwel samen met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Project *Nuis in de Benen* 2002-05

Het projectvoorstel *Nuis in de benen* werd in 2001 geschreven. Het werd gehonoreerd door het Ministerie van OCW en de 3 provincies en in 2002 ging het gelijknamige project van start. In totaal was een bedrag van ongeveer € 770.000,- beschikbaar. De zogenaamde retro-invoer vormt in tijd en geld gemeten het grootste bestanddeel van het project. Het betreft de beschrijving van in Nuis opgeslagen, reeds geïnventariseerd materiaal in een digitaal registratiesysteem.

Halverwege het jaar is door de provincie Drenthe, mede namens de beide andere provincies, een tussentijdse evaluatie en verantwoording opgesteld ten behoeve van het Ministerie van OCW. In februari 2006 heeft het ministerie - ten teken van instemming - de subsidie ongewijzigd vastgesteld. Tijdens de evaluatie is besloten de doelstellingen en functies van het depot iets te herformuleren, namelijk in:

1. Registratie en digitale ontsluiting
2. Inrichting en aanpassing depots
3. Informatie- en expertisecentrum
4. Uitleenfunctie
5. Relaties met andere erfgoedinstellingen.

De werkzaamheden ten behoeve van het project worden vermoedelijk in 2007 afgesloten.

Registratie en digitale ontsluiting

Registratie behoort tot de meest wezenlijke handelingen die in een depot worden verricht. Materiaal dat binnenkomt wordt beschreven in het computerregistratieprogramma The Museum System (TMS). Naast feitelijke omschrijvingen en dateringen van de voorwerpen komen ook aspecten als verwerkingsgegevens, locatie en eventuele literatuur aan de orde. Er wordt eventueel een foto bijgeplaatst, de vondsten krijgen een standplaats toegewezen en ze worden opgeborgen. Vanaf dat ogenblik zijn de vondsten, mits adequaat beschreven, toegankelijk voor verder gebruik, zoals studie of expositie. De zogenaamde retro-invoer betreft de omzetting van papieren vondstgegevens uit het tijdvak 1844-2000 naar elektronische vastlegging. Alle vondsten die ooit hun weg vonden naar de 3 provinciale musea of hun voorgangers werden ingeschreven op inventariskaarten (Assen en Groningen) of in een registratieboek (Leeuwarden). Sinds 2003 worden deze gegevens overgezet naar TMS. Waar mogelijk is de beschrijving opgewaarderd naar huidige maatstaven en inzichten.

In ruim 2 jaar tijd zijn inmiddels nagenoeg alle Drentse en Groningse vondsten, ook die in de musea zelf, beschreven. Dit laatste maakt het systeem extra informatief, omdat daarmee gebruikers van de database en de website (zie aldaar) ook inzicht hebben in de verblijfplaats van de "mooiere" voorwerpen. De standplaatsregistratie van de Groninger vondsten moet overigens worden aangepast als het museum in 2006 z'n kerncollectie terugtrekt uit Nuis en een deel van de stellingen opnieuw wordt ingericht.

Bij het Friese materiaal, dat ten dele is ingevoerd, is een andere benadering nodig. De hoeveelheid materiaal die naar Nuis is en wordt gebracht, is veel groter dan destijds aangenomen; bovendien is een groot deel nooit beschreven. Van wél geregistreerde vondsten zijn de achtergrondgegevens vaak lastig te traceren. Bovendien zijn vondstcomplexen door het museum destijds op type en onderdeel uitgesplitst; het kan voorkomen dat een inventarisnummer in 30 verschillende dozen in Nuis aangeleverd is.

In de praktijk moeten alle vondsten stuk voor stuk bekeken worden, hetgeen het werktempo aanmerkelijk vertraagt. De provincie Fryslân heeft een extra bedrag van € 150.000,- ter beschikking gesteld om dit werk laten uitvoeren. Hiermee werd een begin gemaakt in het najaar; het loopt door tot 2008. In het geval van Fryslân wordt de kerncollectie van de moederinstelling, het Fries Museum, buiten beschouwing gelaten.

Eind 2005 bedroeg het aantal ten behoeve van de retro-invoer ingevulde records circa 67.700 (Groningen circa 12.700, Friesland 35.000 en Drenthe 20.000). Daarmee is ondanks een trage aanvangsfase en een noodgedwongen tijdrovende werkwijze de oorspronkelijke doelstelling vrijwel gehaald.

Ingevuld betekent echter niet altijd klaar; een flink deel van de aangeleverde informatie mist precisie en heeft derhalve weinig waarde. Als een beschrijving zich beperkt tot "5 wandscherven", dan zal er nadere determinatie nodig zijn. Oudere overdrachten zullen geleidelijk aan worden bijgewerkt. Daarnaast wordt een plan opgesteld om nieuwe aanvoer beter gedetermineerd aangeleverd te krijgen.

In 2005 werd bij 72 gelegenheden (in 2004: 66 keer) archeologisch materiaal naar het depot gebracht of daaruit meegenomen. Voor een deel betrof dit bruiklenen (zie Uitleenfunctie), maar de meerderheid werd gevormd door nieuwe overdrachten. Er werden (omgerekend naar standaarddozen) niet minder dan 310 dozen aangeleverd (in 2004 circa 200). Het leeuwendeel betrof onderzoeksmateriaal van opgravingsbedrijven, maar er was ook een flinke aanwas in schenkingen van amateurcollecties (circa 37 dozen), overigens een prettig teken van vertrouwen.

Het beschrijven van nieuwe overdrachten vormt in beginsel een prioriteit van de beheerder. Sinds eind 2002 heeft hij in dit kader ongeveer 5.000 inventarisnummers uitgeschreven. De grote aanvoer van nieuw materiaal, gevoegd bij de uitbreiding van zijn takenpakket (vergelijk boven: Personeel) en de intensieve begeleiding van de (Friese) retro-invoer, zorgde er evenwel voor dat de beheerder een flinke achterstand opliep bij het vervullen van deze taak.

Depotbeheer, -inrichting en -aanpassing

Zorg voor het opgeslagen materiaal is een eerste vereiste; daar is een depot immers voor bedoeld. De grote bulk van de vondsten, bestaande uit aardewerk en botmateriaal, ligt onder "normale" condities opgeslagen, dat wil zeggen bij een luchtvochtigheidsgraad van 50% tot 65%, en een temperatuur van 14 tot 22 graden. Sommig botmateriaal is wat fragieler en wordt daarom in de klimaatkamer (met een wat strakker regime) voor organisch materiaal bewaard. Hierin ligt onder andere

een flinke hoeveelheid houten voorwerpen, zoals wieldelen en duigenputten. Tot voor kort stonden de spullen zoals ze destijds waren weggezet. In 2005 zijn extra stellingen bijgeplaatst en is een begin gemaakt met een specifieke standplaatsbeschrijving.

Van het GIA, in de persoon van G. van Oortmersen, werd een zeventiende/achttiende eeuwse houten emmer met ijzerbeslag geconserveerd en gerestaureerd terugontvangen [afbeelding > Spijkerboor]. Met de universiteit is nu een afspraak gemaakt om kleine metalen voorwerpen te laten behandelen. Metaal is zeer gevoelig voor vocht en zuurstof. Met name ijzer moet zeer droog bewaard worden, maar ook bronzen/koperen voorwerpen lijden soms aan agressieve "bronspest". In afwachting van een metaalkamer is een deel van het materiaal alvast in de hout-been-ruimte geplaatst. Er is een begin gemaakt met het toevoegen van zakjes met droogkorrels.

Een aanhoudend probleem in het depot betreft het gebrek aan ruimte. Zoals eerder is aangegeven, dekt de benaming "archeologisch depot" de lading voor ongeveer 60%. Alle 3 provinciale musea gebruiken iedere meter open ruimte voor andersoortige opslag, op grond van een vroeger gemaakte informele afspraak. De musea erkennen dat ze de archeologische opslag in de weg zitten, waarbij als positief punt opgemerkt kan worden dat de musea uit Leeuwarden en Groningen incidenteel probeerden ruimte te scheppen. Bij overleg met het Drents Museum, dat de opslag in 2005 juist inten-

Houten emmer, vermoedelijk 17-18e eeuws, gevonden in een meander van de Hunze nabij Spijkerboor, door G. ter Maat. De emmer is gerestaureerd door G. van Oortmersen (R.U. Groningen)

siveerde, kwam terloops aan het licht dat het museum formeel nog steeds de zorgplicht heeft over alle Drentse archeologica, terwijl feitelijk het NAD waakt over het overgrote deel.

De eigen manoeuvreerruimte is beperkt. Alle binnenkomende en te determineren vondsten worden afgehandeld op een smalle strook in de eerste loods. Op de plaats waar de (elektrische) heftrucks en de reserveaccu's worden bijgeladen, in de tweede loods, staan sjezen van het Fries Museum. Dat heeft al geleid tot problemen.

Er valt echter een lichtpunt te melden. Het Groninger Museum heeft in de loop van 2005 een grote opslagloods in Hoogkerk-Vierverlaten betrokken en zal in de eerste helft van 2006 een groot deel

van z'n bezit naar dit depot overbrengen. Alle niet-archeologische zaken en alle archeologische voorwerpen die het museum tot zijn kerncollectie rekent, verlaten dan het NAD. Dit houdt in dat straks in de eerste loods een oppervlak van ongeveer 300 m² (in volume maximaal 1.500 m³) opnieuw kan worden ingericht. Een deel van de ruimte zal worden gebruikt voor de realisatie van klimaatkamers voor metaal en documentatie; hiervoor zijn plannen in ontwikkeling.

Met betrekking tot documentatie kan worden opgemerkt dat deze categorie ongemerkt een zeer wezenlijk bestanddeel van de opslag begint te vormen. Tot voor kort werd de originele vondstdocumentatie (veldtekeningen, dagrapporten, vondstenlijsten, foto's en dergelijke) in principe overgedragen aan de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), maar inmiddels is landelijk vastgelegd dat deze gegevens de vondsten behoren te volgen. De KNA-eisen hebben overigens als consequentie dat er aparte ruimten voor papier en voor fotomateriaal dienen te komen.

In de jongste versie van de KNA worden meer aanpassingen zichtbaar. De belangrijkste is de aanwezigheid van brandmelders in de opslagruimten en het vaststellen van een calamiteitenplan. De eerder gedane Arbo-aanbevelingen sluiten hier deels op aan.

Een andere, lastiger te realiseren aanbeveling is het vermelden van de herkomstgegevens op de vondstverpakking. Doorvoering ervan bij de oude opslag (de retrocollectie) is praktisch onbegonnen werk.

Dit jaar kreeg het depot bezoek van de RIA, inmiddels opgegaan in de Erfgoedinspectie, onderdeel van OCW. De RIA houdt toezicht op naleving van genoemde kwaliteitseisen. In dit kader werd een inventarisatie opgemaakt van de grotere en kleinere problemen die spelen met de aanlevering door bedrijven, maar desgevraagd bleek tevens nieuwsgierigheid naar het functioneren van het enige interprovinciale depot een rol te spelen. Het zwaartepunt van de RIA-activiteiten ligt nu nog op opgravingen en opgravingsbedrijven, maar binnenkort zullen ook de depots onder de loep worden genomen.

Informatie- en expertisecentrum

In een tijd waarin musea en universiteit om uiteenlopende redenen stappen terug doen op het punt van archeologische informatieverstrekking, is de noodzaak van toegankelijke materiaalkennis evident. Het NAD pretendeert niet op alle terreinen specialistische kennis in huis te hebben, maar de dagelijkse determinatie van zeer uiteenlopend materiaal leidt tot een gestage groei van het expertiseniveau. Bovendien biedt de digitale ontsluiting van de vondstgegevens antwoorden op allerlei vragen.

Het aantal verzoeken om informatie stijgt nog steeds. Een deel van de vragen betreft specifieke vondsten of vondstgroepen. Zo werd voor de universiteit van Leiden een lijst opgesteld van gegevens over alle (> 1.400!) Drentse bijlen. Andere vragen hebben betrekking op bijvoorbeeld dateringskwes-ties van aardewerk of op de vondstrijckdom van een bepaald gebied. Ook sommige opgravingsbedrijven tonen zich leergierig. Dat is van groot belang, omdat hun medewerkers feitelijk de archeologische waarde van te onderzoeken locaties vaststellen. De vragen komen niet alleen uit het Noorden, maar ook uit andere delen van Nederland en uit Nedersachsen. Een studente van het University College London stelde vragen over conservering en kwaliteitsbeheer.

De bibliotheek werd verder uitgebreid, met giften (onder andere van het GIA en G.J. de Langen) en aankopen. Na RAAP sturen nu ook de bedrijven De Steekproef en Arcadis hun rapporten standaard naar Nuis. Het Fries Museum levert nog steeds (oude) vondstdocumentatie aan: een groot aantal

veldtekeningen, kopieën van kadasterkaarten en allerlei vormen van vondstrapportage zijn of worden naar Nuis overgebracht.

In 2005 zijn flinke vorderingen gemaakt met het verwezenlijken van een website. Aan het eind van het jaar stond deze al in dummyvorm op het internet. Het ontwerp, van Studio Hooghalen, wordt te zijner tijd ook gebruikt voor de huisstijl van het depot. De feitelijke bouw van de website en het gastheerschap (hosting) is uitbesteed aan het Haagse bedrijf Cit, de leverancier van TMS. De site wordt gelinkt met die van andere erfgoedinstellingen. De site biedt straks via allerlei zoekingen mogelijkheden om geregistreerde vondsten op te sporen en te bekijken en geeft daarnaast informatie over het depot zelf.

Door ruimte- en tijdgebrek blijft de uitbouw van een vergelijkingscollectie enigszins steken; weliswaar worden er vondsten geselecteerd, maar tot een systematische aanpak komt het niet. Op landelijk niveau is het is verheugend dat subsidiëring van de Nationale Referentiecollectie (NRc) inmiddels het

Determinatie van de steenvondsten van de opgraving te Midlaren, door leden van de Drents Prehistorische Vereniging (v.l.n.r. F. Modderkolk, G. Venema en B. Versloot).

groene licht heeft gekregen. Deze zal vooreerst digitaal van aard zijn, maar het ligt in de lijn der verwachtingen dat het systeem uiteindelijk zal doorverwijzen naar fysieke vergelijkingscollecties.

Uitleenfunctie

Er werden dit jaar 22 bruiklenen verstrekt, in omvang uiteenlopend van vijf tot enkele duizenden voorwerpen. De meeste bruiklenen golden tijdelijke exposities (soms een eendaagse manifestatie, maar meestal tentoonstellingen van enkele maanden, zoals *Westerwolde Schoon* in Bourtange, Stadskanaal en Veendam en *Van Giffen en het geheim van de wierden* in het Groninger Museum). Andere vondsten werden semi-permanent uitgeleend. Dit betreft bijvoorbeeld de meest omvattende bruikleen,

een vrijwel volledige hunebedinventaris, die werd toevertrouwd aan het vernieuwde Hunebedcentrum te Borger. Het inrichten van regionale of lokale archeologische steun- en informatiepunten, in alle 3 provincies, gaat ook meestal gepaard met het permanent tentoonstellen van voor de streek karakteristieke vondsten.

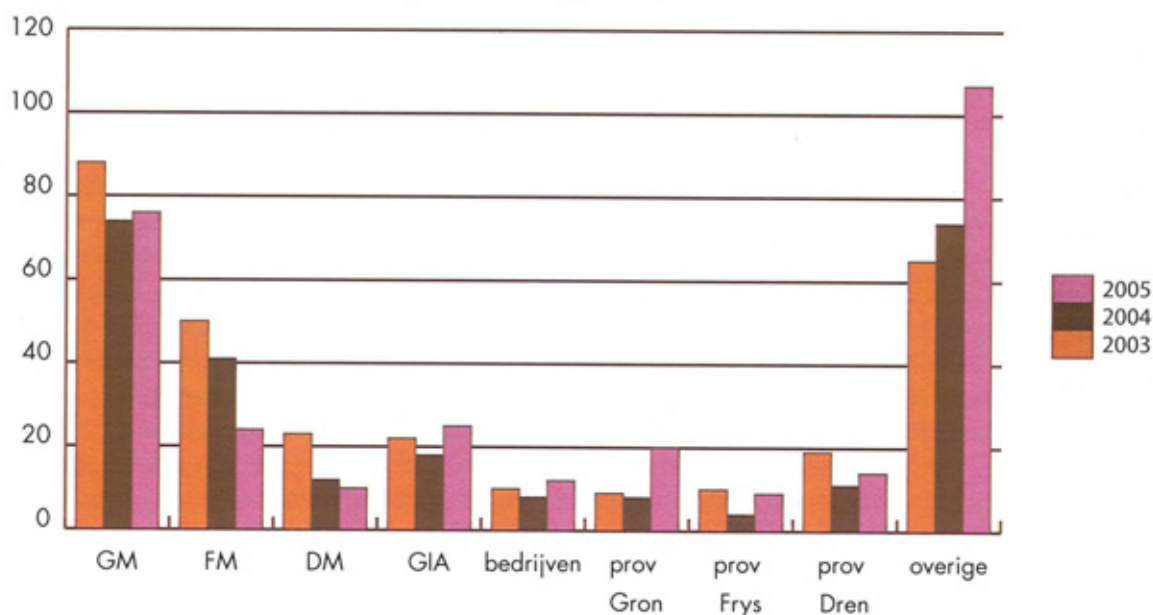
In maart hield de beheerder in Eelde een lezing voor de Drentse Museumfederatie, mede om de depotinhoud aan te prijzen, maar dit leidde niet tot versterkte aanloop. Lokale musea stellen af en toe archeologie ten toon (bijvoorbeeld dit jaar in Hoogetveen of het Friese Noordwolde), maar ze zijn vaak gespecialiseerd en zien oudheidkunde niet als een permanent deel van hun expositie. Ook de medewerking aan het Musip-initiatief om de collectie onder de aandacht te brengen van regionale musea bracht geen merkbare impuls.

Bezoek

De aanloop van het depot vertoonde over vrijwel de gehele linie een stijging (zie grafiek). Het aantal bezoeken (exclusief onderhoud en reparatie) betrof bijna 300, het bijbehorend aantal bezoekers circa 800. De categorie Overige streefde voor het eerst de vaste gebruikers, zoals de musea en de provincies, voorbij.

De charme van "Overige" schuilt in de grote variatie: de ene keer een fietsclub met roodverbrande hoofden, de andere keer archeologiestudenten uit Leiden, kunstenaars of een statenlid. Er werd gefilmd (Omrop Fryslân) en gefotografeerd (Stoel, Steensma & Kroesen), er werd materiaal bestudeerd en voor studie meegenomen, amateurs, universiteit en bedrijven kwamen om vondsten te laten determineren. Het enthousiasme van deze mensen werkt zeer motiverend.

Verheugend ook is de grotere toestroom van amateurarcheologen. In de zomermaanden en het najaar werd door leden van de Drents Prehistorische Vereniging op woensdagavonden het steenmateriaal van de opgraving Midlaren gedetermineerd, onder leiding van J. Nicolay (GIA) en met hulp van H. Huisman (Natuurmuseum Groningen). De historische vereniging Pezie-Peize plakte voort aan een inheems-Romeins schervencomplex uit het eigen dorp.

-Van de instellingen was het Groninger Museum ook nu weer het vaakst present. Het gebruikte de loodsen niet alleen voor opslag, maar ook werden er oude vitrines gereed gemaakt voor de Van Giffen-expositie in december.

Relaties met andere erfgoedinstellingen en andere contacten

In mei/juni kwam een delegatie uit Ostfriesland op bezoek (onder andere W. Schwarz van de Ostfriesische Landschaft en R. Bärenfänger van de Kreis Leer) om het depot te bekijken en te praten over de wederzijdse wensen, wetten, regelingen en ontwikkelingen. Er wordt in Ostfriesland gestreefd naar een centraal depot; het materiaal ligt nu verspreid over de Kreisen en de Landkreis. In november kwamen de medewerkers van het depot Noord-Holland op bezoek. Omgekeerd ging de beheerder samen met de accounthouder voor het NAD van de provincie Drenthe naar de opening van het depot van de provincie Overijssel, gevestigd in een voormalige graansilo te Deventer. Regionaal was er contact met diverse groepen amateurs uit Drenthe en Friesland, met name over de aanlevering van vondsten. Daarnaast is er - naar aanleiding van de succesvolle stenen-avonden - overleg geweest over een vervolg, bijvoorbeeld in de vorm van determinatie van in Nuis opgeslagen vuursteenmateriaal.

Met beroepsinstellingen is contact geweest over internetaangelegenheden. Meest opvallend initiatief op dit gebied was de lancering van het *Verhaal van Groningen*. Vermoedelijk zal het depot te zijner tijd hieraan bijdragen, maar de mogelijkheid van doorlinken is minstens zo belangrijk. Het Noordelijk Archeologisch Platform (depot, provinciale musea, GIA en ROB) kwam tweemaal in Nuis bijeen. Om z'n vakkennis en contacten enigszins op peil te houden, reisde de beheerder in augustus af naar Magdeburg, voor het 56. Internationale Sachsensymposium. Hij werd uitgenodigd om plaats te nemen in een promotiecommissie (universiteit Hamburg), bezocht een symposium over de archeologie van de Stellingwerven, werd gevraagd voor conserveringsproblemen bij het Hunebedcentrum te Borger en hield lezingen te Sauwerd, (historische vereniging), Eelde (museumfederatie), Kenwerd (historische vereniging) en Groningen (GIA-dag). T. Volkers bezocht in november de opening van een expositie van Duingen-aardewerk in Hannover. De opening in het Groninger Museum, op 16 december, van de expositie *Van Giffen en het geheim van de wierden* werd door vrijwel alle personeelsleden bezocht. Dit gold ook voor de vernieuwde archeologie-expositie van het Fries Museum, *Super Terpen* geheten.

Samenvatting

De opgaande lijn van de voorgaande jaren werd vervolgd. De Drentse en Groningse collecties zijn nu min of meer volledig digitaal toegankelijk. Voor de beschrijving van de omvangrijke en slecht ontsloten Friese collectie is tegen het einde van het jaar een apart Fries project gestart. Enige duizenden objecten zijn gefotografeerd, mede ten behoeve van de aanstaande website. De aantallen bezoekers, gebruikers (bruiklenen) en nieuwe overdrachten namen verder toe. Aan het einde van het jaar is een ambtelijke projectgroep gevormd die zich bezig houdt met het beheer, het beleid en de toekomstige financiering van het depot.

_____ **Bijlagen**

Gebruikte afkortingen

CW	Cultuur en Welzijn (provincie Drenthe)
DM	Drents Museum
FM	Fries Museum
GIA	Groninger Instituut voor Archeologie (Rijksuniversiteit Groningen)
GM	Groninger Museum
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
NAD	Noordelijk Archeologisch Depot
NAP	Noordelijk Archeologisch Platform
NRC	Nationale Referentie Collectie
RIA	Rijksinspectie Archeologie (inmiddels Erfgoedinspectie, sector Archeologie)
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (inmiddels, na fusie, Rijksdienst voor Archeologie, Cultuur en Monumenten)
TMS	The Museum System

Financieel overzicht

Financieel overzicht 2005				
	Begroot		Werkelijk	
Inkomsten				
Provincie Groningen	€	37.958,00	€	38.052,00
Provincie Drenthe	-	37.958,00	-	38.052,00
Provincie Drenthe nieuw beleid	-	-	-	25.000,00
Provincie Friesland	-	37.958,00	-	38.052,00
Rijksuniversiteit Groningen (huur depot)	-	6.503,00	-	6.520,00
Rijksbijdrage	-	119.000,00	-	-
Van voorziening	-	-	-	76.613,88
Convenantgelden TMS	-	-	-	2.463,42
Rente	-	-	-	-
	€	239.377,00	€	224.753,30
Uitgaven				
Gebouwen				
Achterstallig onderhoud	€	-		-
Schilderwerk	-	-	-	-
Groot onderhoud	-	-	-	-
Herstellen metselwerk	-	-	-	-
Dagelijks onderhoud	-	6.000,00	-	52,00
Schimmelbestrijding	-	500,00	-	-
Energie/water	-	10.000,00	-	8.013,23
Telefoon	-	800,00	-	1.214,50
Inventaris kantoor	-	1.000,00	-	3.444,29
Verzekeringen	-	700,00	-	434,96
Belastingen	-	1.300,00	-	2.099,79
Diverse onderhoudscontracten				
Bliksembeveiliging	-	750,00	-	152,90
Inbraak- en brandmeldinstallatie	-	125,00	-	956,64
Openbaar meldsysteem	-	620,00	-	563,16

Onderhoud CV + luchtverwarming	-	750,00	-	211,35
Onderhoud blusapparatuur	-	250,00	-	252,55
Materieel/materiaal	-	3.500,00	-	3.278,00
Verwarmingsinstallatie	-	3.500,00	-	-
Personeel				
Huismeester	-	3.000,00	-	2.390,32
Vervanging huismeester 2005	-	10.000,00	-	10.146,70
Correctie huismeester 2001	-	-	-	28.515,29
Archeoloog beheerder	-	62.000,00	-	62.719,61
Retro invoer				
2,0 mensjaar data invoer	-	85.000,00	-	58.250,84
0,3 mensjaar fotograaf	-	10.000,00	-	7.907,66
informatie-infrastructuur				
Hardware	-	2.500,00	-	-
Software	-	1.200,00	-	180,00
Server en dergelijke	-	5.500,00	-	-
Fotoapparatuur en bijbehoren	-	500,00	-	-
Onderhoudscontract TMS	-	2.500,00	-	1.600,00
Onderhoudscontract HP	-	600,00	-	-
Website, internetmodule 2005	-	11.000,00	-	10.290,00
Bibliotheek				
Stellingen	-	500,00	-	-
Aanschaf boeken/periodieken	-	2.000,00	-	1.241,12
Werkruimte				
Aanpassing computerruimten	-	3.240,00	-	-
Varia				
Restauratie vondsten	-	1.300,00	-	836,13
Kleine benodigdheden	-	500,00	-	893,32
Cursussen	-	1.000,00	-	-
Onkostenvergoeding vrijwilligers	-	1.100,00	-	-
Overig				
Inflatie	-	2.000,00	-	-
Onvoorzien	-	4.000,00	-	3.897,50
BTW	€	239.235,00	€	209.541,86
				15.211,44
Totaal uitgaven	€	239.235,00	€	224.753,30

_____ Toelichting

Algemeen

De uitgaven over 2005 zijn iets achtergebleven ten opzichte van begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de lagere kosten van retro-invoer. Eind 2004 zijn de kosten van de retro-invoer ook reeds voor de eerste maanden van 2005 betaald. In 2004 is deze post dan ook aanzienlijk overschreden. Verder heeft in 2005 een correctie plaatsgevonden van de salariskosten van de huismeester over 2001 (€ 28.515,29). Deze kosten zijn in 2001 abusievelijk niet ten laste gebracht van de voorziening; dit is gecorrigeerd door het bedrag in mindering te brengen op de voorziening in 2005.

Gebleken is dat voor de jaren 2003 en 2004 de BTW niet verrekend was. Dit hing samen met het niet expliciet noemen van de BTW in zowel begroting als afrekening, terwijl dit door de invoering

van het BTW-Compensatiefonds in 2003 dit wel nodig was. Een en ander is inmiddels gecorrigeerd. De herziene jaarafrekeningen over de jaren 2001 tot en met 2004 worden aan het college voorgelegd.

Voorziening

In 2005 heeft een onttrekking van de voorziening van € 76.614,- plaatsgevonden. De stand van de voorziening per 31 december 2005 is € 163.513,-. Dit saldo is op te splitsen in 3 onderdelen:

Bijdrage Drenthe

In de cultuurnota *De Kunst van het combineren* heeft de provincie Drenthe € 25.000,- gereserveerd voor Arbo-maatregelen en de publieksfunctie. Voorstel voor besteding van dit bedrag (in overleg met de provinciaal archeoloog en de archeoloog-beheerder): de registratie (ten behoeve van de publieksfunctie van het depot) van de grote en belangrijke opgraving uit de bronstijd Angelslo-Emmerhout zoals in de jaren zestig gedaan door het GIA van de Rijksuniversiteit Groningen.

Voorziening Nuis in de benen

In 2001 heeft het Rijk in het kader van Erfgoed Bereikbaar voor de jaren 2001-2004 een bedrag van € 363.024,- beschikbaar gesteld voor het projectmatig wegwerken van de achterstanden wat betreft de invoer van de archeologische collecties van de provincies. Voorwaarde hierbij was dat de provincies hier tegenover een even groot bedrag beschikbaar zouden stellen. Als cofinanciering gold in de projectjaren de jaarlijkse bijdragen. In 2005 is over de besteding van de rijks gelden verantwoording afgelegd. Door een verlate start van het project is het provinciale deel van de gelden nog niet volledig besteed. Dit deel is ondergebracht in een voorziening Onderdeel Nuis in de benen en zal in 2006-2007 worden besteed aan de afronding van het project. Per 31 december 2005 is het saldo van deze voorziening € 43.553,-.

Voorziening NAD structureel

Naast de provinciale bijdragen die hebben gediend als matching voor het project Nuis in de benen heeft het NAD de afgelopen jaren ook andere inkomsten gekend. Dit betreft onder andere rente-inkomsten en de reeds eerder genoemde huurinkomsten van de Rijksuniversiteit Groningen. Ook hier is een onderbesteding geconstateerd, die is ondergebracht in de voorziening onderdeel Nuis structureel. Per 31 december 2005 is het saldo van deze voorziening € 94.960,-.

Komende jaren

In 2005 is een nieuwe Begroting voor de jaren 2006-2008 opgesteld. De structurele kosten die het NAD met zich meebrengt, laten over de afgelopen jaren een stijgende lijn zien. Deze stijging in de kosten kan tot 2008 worden opgevangen door de voorziening die in voorgaande jaren is opgebouwd en de extra projectgelden (zie ook Begroting 2006-2008). Vanaf 2008 zullen de inkomsten de structurele kosten niet meer geheel kunnen dekken. De Begroting laat vanaf 2008 een tekort zien van circa € 29.000,-.

Colofon

Uitgave: provincie Drenthe, september 2006
Tekst: Ernst Taayke, beheerder Noordelijk Archeologisch Depot
Foto's: Ernst Taayke
Grafische
verzorging: Docucentrum, provincie Drenthe

Noordelijk **A**rchaeologisch **D**epot Nuis

Nieuweweg 76 9364 PE Nuis 0594 644000 nad.nuis@drenthe.nl